

İçeri girebilir miyim?

Mülteci evine dön! Eğer elinden gelse dönerdi.

Konular	İnsan güvenliği, Ayrımcılık ve Yabancı düşmanlığı, Barış ve Şiddet
Zorluk	Düzyey 3
Grup büyüklüğü	6-20
Süre	60 dakika
Genel bakış	Bu etkinlik başka bir ülkeye kaçmaya çalışan bir grup mültecinin durumunun rol oynama yöntemiyle ele alınmasını içerir. Şu konulara değeriilmektedir. <ul style="list-style-type: none">Mültecilerin içinde bulunduğu kötü durumSığınmacılık hakkının verilmesinde ya da reddilmesinde öne sürülen sosyal ve ekonomik gerekçeler
İlgili haklar	<ul style="list-style-type: none">Zulümden korunmak için başka ülkelere sığınma talebi hakkı ve sığınma hakkıZulüm tehlikesi olan yere geri gönderilmeme hakkı (<i>right of non-refoulement</i>: Mültecilerin, zulüm görme ya da ölüm riski altında oldukları ülkelere geri gönderilmeme hakkı)Ayrımcılığa maruz kalmama hakkı
Amaçlar	<ul style="list-style-type: none">Mülteciler ve hakları üzerine anlayış ve bilgi düzeyini geliştirmekMültecilerin bir ülkeye girmesinde verilen onay ya da reddin gerekçelerini anlamakAni bir şekilde evlerini terkedip ülkelerinden kaçmak zorunda bırakılan insanlar ile dayanışmayı geliştirmek
Materyal	<ul style="list-style-type: none">Rol kartlarıSınır geçiş noktasını belirlemek üzere tebeşir ya da mobilyaTükenmez kalemKâğıt
Hazırlık	<ul style="list-style-type: none">Her katılımcı için birer bilgi metni çoğaltınGöçmenlik memuru, mülteci ve gözlemcilerin her biri için birer rol kartı çoğaltınRollerin canlandırılması için sahneyi hazırlayın. Örneğin sınırı göstermesi için yere bir çizgi çekin ya da kontrol noktası olan fiziksel sınırı ifade etmesi için bir mobilya ile düzenleme yapın. Göçmenlik ofisinde gişe işlevini görecek bir masa kullanın. Aynı şekilde göçmenlik ofisine girişi ve gümrük kurallarını anlatan çeşitli uyarılar koyun.

Yönerge

- Katılımcılara bunun, yaşadıkları ülkelerinden kaçıp güvenlik arayışıyla başka bir ülkeye girmeye çalışan bir grup mültecinin canlandırılacağı bir etkinlik olduğunu anlatın.
- Katılımcıların mülteciler hakkında ne bildiğini ortaya çıkaracak bir beyin fırtınası ile etkinliğe başlayın. Daha sonra tartışma sırasında başvurmak üzere, büyük bir kâğıda ya da yazı tahtası kâğıdına belirtilen noktaları yazın.

KONULAR

İNSAN GÜVENLİĞİ

AYRIMCILIK

BARIŞ VE ŞİDDET

ZORLUK

DÜZEY 4
DÜZEY 3
DÜZEY 2
DÜZEY 1
DÜZEY 3

GRUP BÜYÜKLÜĞÜ

6-20

SÜRE

60 DAKİKA

3. Gruba odanın düzenini gösterin ve şu metni okuyun. “X ve Y arasındaki sınırdaki geçiren karanlık, soğuk ve yağmurlu bir gece. Büyük bir mülteci grubu X’deki savaştan kaçarak buraya geldi ve Y’ye geçiş yapmak istiyor. İnsanlar aç ve yorgun; üşüyorlar. Çok az paraları var. Yanlarında pasaport dışında hiçbir belgeleri yok. Y ülkesinin göçmenlik memurları farklı görüşlere sahip – bazıları mültecilerin geçmesine izin vermek istiyor, diğeri istemiyor. Mülteciler ümitsiz durumda. Göçmenlik memurlarını ikna edebilmek için çeşitli görüşler öne sürüyorlar.”
4. Katılımcıları küçük gruplara ayırın. Bir grup, X ülkesinden gelen mültecileri temsil etsin; ikinci grup Y ülkesinin göçmenlik memurlarından, üçüncü grup ise gözlemcilerden oluşsun.
5. “Mülteciler” ve “göçmenlik memurları” grubundaki kişilerin her biri bir rol üstlenerek neyi savunacaklarına karar versin. Gruptakilere rol kartlarını dağıtın ve hazırlık yapmaları için 15 dakika süre verin.
6. Rol oyununu başlatın. Ne zaman bitireceğinize siz karar verin, ancak on dakika yeterli bir süredir.
7. Gözlemcilere geri bildirimlerini hazırlamaları için beş dakika süre verin.

Bilgilendirme ve değerlendirme

Gözlemcilerden oyun hakkındaki genel görüşlerini paylaşmalarını isteyin. Daha sonra oyunculara, bir mülteci ya da bir göçmenlik memuru olmanın ne gibi duygular yaşattığını sorun. Sonra da ilgili konular üzerine bir tartışma başlatın, katılımcılara neler öğrendiklerini sorun.

- Mültecilerin karşılaştığı muamele ne kadar adil?
- İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin 14. maddesine ve 1951 tarihli Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme’ye göre mültecilerin korunma hakkı vardır. Mültecilerin korunma hakkına saygı gösterildi mi? Neden?
- Bir ülkenin, mültecileri geri gönderme hakkı olmalı mıdır?
- Eğer siz bir göçmenlik memuru olsaydınız bunu yapar mıydınız? Mültecilerin kendi ülkelerinde ölüm tehdidi altında olduklarını bilseydiniz ne yapardınız?
- Mülteciler ülkenize giriş yaptıktan sonra ne tür sorunlarla karşılaşıyorlar?
- Mültecilerin kabul edilme aşamasında yaşadıkları sorunların bazılarını çözmek için neler yapılması gerekir?
- Ülkenizde “Ülkesi İçinde Yerinden Edilmiş İnsanlar” (*Internally Displaced Persons*) var mı? Ya da herhangi bir komşu ülkede?
- İnsanların mülteci durumuna düşmemesi için ilk olarak ne yapılabilir, ne yapılmalıdır?

Kolaylaştırıcılar için ipuçları

Mültecilerin neden varolduğu, memleketlerini terk etme nedenlerinin ne olduğu ve nereden gelip nereye gittiklerine ilişkin bilgi ve farkındalık düzeyini anlamak için beyin fırtınası yöntemini kullanabilirsiniz. Bu insanlar nerelerden geliyor ve hangi ülkelere gidiyorlar? Bu şekilde bilgilendirme ve değerlendirme bölümünde nasıl yol alacağınıza karar verebilirsiniz. Ayrıca bu bölümde hangi ek bilgiyi sunmanız gerektiğini belirlemiş olursunuz.

Grup içindeki herhangi bir kişi mülteci statüsündeyse ne yapmanız gerektiğini düşünün. Bu kişiyi, acı dolu hatıraları olması ihtimaline karşı rol oynama esnasında belki de mülteci grubuna dahil etmemeniz gerekebilir.

Üç grubun üye sayısının eşit olması zorunlu değildir. Üç ya da dört gözlemci seçebilir, grubun kalanının rol oynayacak kişiler olmasına karar verebilirsiniz.

Gözlemciler için ek bilgi bölümünü çoğaltabilirsiniz. Bu sayede, diğer gruplar rol oynama için hazırlık yaparken gözlemciler de mültecilerin hakları konusunda bilgi sahibi olurlar.

Sahne karanlık, soğuk ve yağmurlu bir gecede geçiyor. Bu nedenle rol oynama sırasında ışıkları kapatıp, pencereleri açabilirsiniz. Mültecilerin kafasını karıştırmak için sınırdaki kontrol noktasındaki uyarıları farklı (ya da uydurulmuş) bir dille yazabilirsiniz. İkinci gruptaki göçmenlik memurlarına uyarıların ne anlama geldiğini aktarmayı sakın unutmayın!

Not: Bu etkinlik “*First Steps: A Manual for starting human rights education*”, Amnesty International, Londra 1997 kaynağından uyarlanmıştır. “Mülteci evine dön! Eğer elinden gelse dönerdi” sloganı, BMMYK (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği) tarafından yürütülen bir kampanyada kullanılmıştır.

Çeşitlemeler

Oyunu tekrarlayın, bu defa göçmenlik memurları ile mülteciler yer değiştirsinler. Gözlemcilerin şimdi ek bir görevi var: Birinci ve ikinci tur canlandırmalar arasındaki farkları gözlemleyip bunları not etmek; özellikle mültecilerin haklarının daha iyi korunmasına yol açan durumları.

Bunu takip eden bir rol oynama yapabilirsiniz: X ülkesindeki mültecilere yardım etmek üzere BMMYK'dan gönderilecek resmi bir kurulu rol oynamaya katabilirsiniz.

Okul sınıflarında yapılan çalışmalarda, öğrenciler daha sonra BMMYK'nın (www.unhcr.ch) rolünü araştırarak bu konu üzerinde yol almaya devam edebilir ve aşağıdaki noktaları içeren bir “resmi rapor” hazırlayabilirler:

- Göçmenlik memurlarının mültecilerin Y ülkesine girişinde ikna olmalarını sağlayan gerekçeler
- Göçmenlik memurları tarafından gösterilen uygunsuz davranışlar
- Y ülkesinin mülteci haklarının korunmasında ne yapması gerektiği konusunda tavsiyeler

İzleme önerileri

Ülkenizde yaşayan mülteciler hakkında, özellikle bu kişilerin günlük yaşantıları içinde karşılaştıkları sorunlar hakkında, daha fazla bilgiye ulaşın. Katılımcılar yaşadıkları yerde faaliyet gösteren bir mülteci derneğiyle irtibata geçebilir, bu derneğin çalışanları ve mültecilerle görüşme yapabilirler.

Mültecilerin sınırı geçip sığınma başvurusunda bulunmasından sonraki olayları içeren bir etkinliğe yer vermek istiyorsanız, sayfa 228'deki “Dil engeli” etkinliğini uygulayabilirsiniz.

Eylem fikirleri

Ülkenize sığınan mültecilerin yararına çalışan yerel ya da ulusal bir örgütle iletişime geçip bu örgütlere nasıl destek olacağınızı görmeye çalışabilirsiniz. Örneğin, bu örgütler temel araç, gereç ve eşyaları toplayıp bunları mültecilere ulaştıracak kişilere ihtiyaç duyuyor olabilirler.

Ek Bilgi

Her yıl milyonlarca insan, savaşın yarattığı zulümden dolayı, evini ve çoğunlukla da ülkesini terketmek zorunda kalıyor. Bu insanlar mülteci oluyor. Çok ani bir şekilde yola çıkmaları ve sahip oldukları maddi varlıkların çoğunu arkalarında bırakmaları gerekiyor. Yolculukları esnasında aileler çoğunlukla dağılıyor. Birçok mülteci yuvalarına geri dönme şansına asla erişemiyor.

Mültecilerin çoğu belli bir süre içinde büyük gruplar halinde bir komşu ülkede güvenlik arayışına giriyor (kitlesele göç hareketleri). Bazı mülteciler ise, güvenlik arayışı içinde çok uzun mesafeler katederek yurtlarından çok uzaktaki havaalanlarında, limanlarda yolculuklarını sonlandırıyor.

1951 senesinde Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen Mültecilerin Statüleriyle İlgili Sözleşme, bugün dünya üzerindeki ülkelerin yarısından fazlası tarafından imzalanmış durumdadır. Sözleşmenin uygulanışını denetleyen Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) aynı zamanda mültecilere öncelikli olarak insanî yardım konusunda destek veriyor.

Sözleşmeye göre mülteci, ülkesini terketmiş ve ırkı, dini, tabiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için ülkesine dönemeyen kişidir. Bir mülteciye sunulması gereken korunma, zulüm veya ölüm tehlikesi içinde olduğu ülkesine geri gönderilmeme hakkıdır (*right of non-refoulement*: Zulüm tehlikesi olan yere geri gönderilmeme hakkı). Bir hükümet mülteciyi üçüncü bir ülkeye göndermek istiyorsa ve mültecinin üçüncü ülkeden kendi ülkesine gönderilme olasılığı varsa bu kural gene geçerlidir.

Hükümetlerin güvenlik (sığınma) talebinde bulunan mültecilerin iddialarını dinleme yükümlülüğü vardır. Bu ilke 1951 Sözleşmesi'ne taraf olsun ya da olmasın tüm devletler için geçerlidir. 1951 Sözleşmesi, mültecilerin güvenlik için vardıkları ülkede ayrımcılığa maruz kalmamaları ve tüm haklara sahip olmaları gerektiğinden de bahseder.

Bununla birlikte ülkeler kimin “gerçek” mülteci olduğuna dair anlaşmazlık içindedir; zengin ülkeler mültecilerin baskı kurbanları olmadıklarını, istediklerinin sadece daha iyi yaşam şartları olduğunu sıklıkla söylerler. Onları “ekonomik göçmen” olarak adlandırırılar. Hükümetler mültecilerin korkularını çoğunlukla abartılı ve gerçekten uzak bulurlar.

Önemli gün

20 Haziran

Dünya Mülteciler Günü

Dünyadaki Mültecilerin sayısı

Bölge (2006 itibariyle)	Mülteci sayısı
Afrika	5.200.000
Asya	8.600.000
Avrupa	3.700.000
Latin Amerika	2.500.000
Kuzey Amerika	716.800
Okyanusya	82.500
Toplam	20.799.300

Kaynak:

Refugees by numbers (Rakamlarla Mülteciler), 2006, UNHCR Publications.

Önemli mülteci nüfuslarının kaynağı - 1 Ocak 2006 (en büyük on grup)

Geldikleri ülke	Sığındıkları ülkeler	Toplam
Afganistan	Pakistan/İran/Almanya/Hollanda/İngiltere	1.908.100
Sudan	Çad/Uganda/Kenya/Etiyopya/Orta Afrika Cumhuriyeti	693.300
Burundi	Tanzanya/Kongo D. C./Ruanda/Güney Afrika/Zambiya	438.700
Kongo D.C.	Tanzanya/Zambiya/Kongo/Ruanda/Uganda	430.600
Somali	Kenya/Yemen/İngiltere/ABD/Etiyopya	394.800
Vietnam	Çin/Almanya/ABD/Fransa/İsviçre	358.200
Filistin	Suudi Arabistan/Mısır/İrak/Libya/Cezayir	349.700
İrak	İran/Almanya/Hollanda/Suriye/İngiltere	262.100
Azerbaycan	Ermenistan/Almanya/ABD/Hollanda/Fransa	233.700
Liberya	Sierra Leone/Gine/Fildişi Sahili/Gana/ABD	231.100

Kaynak:

Refugees by numbers (Rakamlarla Mülteciler), 2006, UNHCR Publications.

Ülkelerinde yerinden edilenler (ÜYE'ler)

Evinden ayrılmaya zorlanan her insan ille de başka bir ülkeye göçmez; bu insanlara ülkelerinde yerinden edilenler (ÜYE'ler) denir. ÜYE'ler dünyada yerinden edilen insanlar arasında sayısı en hızla artan kesimdir. Avrupa'daki ÜYE'lerin sayısı (3.252.300) mültecilerin sayısından (2.608.380) daha yüksektir. Bunda en büyük yoğunluğu taşıyan ülkeler Bosna Hersek ve eski Sovyetler Birliği ülkeleridir. Bu kişileri mültecilerden ayıran özellik, uluslararası hukukla koruma altına alınmış olmamaları ve birçok yardım türüne erişim sağlayamamalarıdır. ÜYE'lere nasıl en iyi şekilde yardım verilebileceği konusunda uluslararası bir tartışma başlatılmıştır. Bu tartışma ÜYE'lerin refahının kimin sorumluluğunda olduğunu da içermektedir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin talebi üzerine, BMMYK bazı ÜYE gruplarına yardım sunmaktadır.

BİLGİ MATERYALİ**Mültecilerin rol kartı****Mültecilerin argümanları ve seçenekleri**

Kullanacağınız argüman ve taktikler için hazırlanın; argümanlarınızı grup olarak veya bireysel olarak savunmak size kalmıştır.

Aşağıdakileri veya aklınıza gelen herhangi bir başka argümanı savunabilirsiniz.

- Sığınmak bizim hakkımız.
- Çocuklarımız aç; bize yardım etmek sizin için ahlaki bir sorumluluktur.
- Eğer geri dönersek öldürüleceğiz.
- Hiç paramız yok.
- Gidecek başka yerimiz yok.
- Yaşadığım yerde doktordum.
- Dönüşümüz güvenli hale gelene kadar barınacak yer istiyoruz.
- Ülkenize başka mülteciler kabul edildi.

Oyundan önce aşağıdaki seçenekleri gözden geçirin:

- Göçmenlik memurları istediği takdirde birbirinizden ayrılmaya razı mısınız?
- Sizi geri göndermeye çalışırlarsa geri dönecek misiniz?

Karışık bir grup mülteciyi canlandırılıyorsunuz. Hazırlanırken, herkes temsil edeceği kişinin kimliğini, yaşını, cinsiyetini, aile ilişkilerini, mesleğini, servetini, dinini ve yanında taşıdıklarını belirlesin.

Göçmenlik memurlarının rol kartı**Göçmenlik memurlarının argüman ve seçenekleri**

Kullanacağınız argüman ve taktikler için hazırlanın; argümanlarınızı grup olarak veya bireysel olarak savunmak size kalmıştır.

Aşağıdakileri veya aklınıza gelen herhangi bir başka argümanı öne sürebilirsiniz:

- Ümitsiz durumlar: Onları geri gönderemeyiz.
- Eğer onları geri gönderirsek tutuklanmaları, işkence görmeleri ya da öldürülmeleri durumunda bundan biz sorumlu olacağız.
- Mültecileri kabul etmek için hukuki yükümlülüğümüz var.
- Paraları yok, devlet desteğine ihtiyaç duyacaklar. Ülkemiz bunun altından kalkacak durumda değil.
- Gerçek mülteci olduklarını kanıtlayabilirler mi? Buraya belki de daha iyi yaşam şartları için geldiler.
- Geldikleri ülke ile ülkemizin askeri ve ticari ortaklığı var. Onları koruyor gözükemeyiz.
- Belki de ülkemizde ihtiyaç duyduğumuz uzmanlıklara sahiplerdir.
- Ülkemizde yeteri sayıda mülteci var. Kendi insanlarımıza bakmakla yükümlüyüz. Daha zengin ülkelere gitmeliler.
- Eğer onlara izin verirse başkaları da giriş talebinde bulunur.
- Dilimizi konuşmuyorlar, farklı bir dinleri var ve farklı yeme alışkanlıkları var. Toplumla kaynaşamayacaklar.
- Siyasi sorunlara sebep olacaklar.
- Aralarına karışmış terörist ya da savaş suçluları olabilir.

Oyundan önce aşağıdaki soruları gözden geçirin:

- Mültecilerin hepsini sınırdan geçirecek misiniz?
- Bazılarını mı geçireceksiniz?
- Yaş, meslek, servet gibi unsurlara göre onları ayıracak mısınız?
- Yoksa bunlar yerine farklı bir uygulamaya mı gideceksiniz?

Gözlemcilerin rol kartı

Göreviniz oyunu izlemek. Oyunun sonunda genel bir geri bildirim vermeniz istenecek. Aranızdan bir kişiyi temsilci olarak seçin.

Gözlemlerinizi yaparken, aşağıdakilere de dikkat edin:

- Mülteciler ve göçmenlik memurları tarafından oynanan farklı roller
- Kullandıkları argümanlar ve bunları nasıl sundukları
- Herhangi bir şekilde insan haklarının veya mülteci haklarının ihlal edilme durumu.

Nasıl not alacağınıza karar verin. Örneğin, iki alt gruba ayrılıp bir grubun göçmenlik memurlarını, diğer grubun da mültecileri gözlemlemesine karar verebilirsiniz.